

པར་རིས་གསར་འཕྲུར།

← “ཐུན་མིང་གི་བྱ་གཞི་གཞི།
སི་མེན་གྱི་གཡུལ་ས་ནས་ཀྱང་གོ་ཤི་རི་འགོག་
དམག་འབྲུག་གི་གཡུལ་ས་འདི་བར་”ཞེས་པའི་
ཆེད་དོན་འབྲེམས་སྟོན་ཟེ་བ་བརྒྱད་པ་ནས་
ཟེ་བ་བརྒྱུད་གཉིས་བར་ཀྱང་གོ་གྲངས་ཁྱད་
གི་ལོ་རྒྱུས་འབྲེམས་སྟོན་ཁང་དུ་འབྲེམས་
སྟོན་བྱེད་རྒྱུ་ཡིན་ཞིང་། འབྲེམས་སྟོན་དེ་
ཁག་གཞི་ལ་དབྱེ་ནས། པར་རིས་260ལྟ་
ཙམ་དང་། རིག་དངོས་དངོས་ཆས་ཁག་
150ལྟ་ཙམ། དེ་བཞིན་ལོ་རྒྱུས་བརྟན་
པར་སྟགས་འབྲེམས་སྟོན་བྱེད་བཞིན་ཡོད་
པ་དང་། འདི་ནི་ལས་མིས་ཆེད་དོན་
འབྲེམས་སྟོན་སྐབས་ལྟ་དོ་མོ་བར་འབྲེལ་
བཤད་རྒྱག་བཞིན་པ།

ཏར་ཀྲོའུ་མཚོ་ཁྱུག་མཚོ་བཀལ་ལྷུགས་ཟམ་གྱི་ཟམ་གདན་འདིང་འགོ་རྒྱུགས་པ།

↑ ཉེ་ཆར། གྲེ་ཅང་རྩ་དྲུ་མཚོ་ཁྱུག་ཏའེ་ཡན་རྒྱུད་གྱི་མཚོ་འབྲམ་གྱི་ལོ་0.4ཙམ་གྱི་མཚོ་ངོས་སུ་ལྷེད་ཆོད་
ལ་རྒྱུ་626ཡིང་པའི་ཟམ་གདན་ཞིག་ལྷིང་འདེགས་ཀྱི་གཞིངས་ཀྱིས་སྒྲིག་སྦྲར་བྱས་པ་བརྒྱད། གནད་ལ་འཁེལ་བའི་
ངང་ཟམ་གདན་གཙོ་བོ་ཨང་བརྒྱད་པ་དང་མཐུད་པ་དེ་ཐོག་ནས་རྩ་དྲུ་མཚོ་ཁྱུག་མཚོ་བཀལ་ལྷུགས་ཟམ་གྱི་གྲུ་ལམ་
བྱང་མའི་ཟམ་གདན་བཀྲིང་ནས་ཟམ་སྒྲེང་གི་ཨ་རྒྱུན་དུས་མཚམས་སུ་དངོས་སུ་སྤྲེལ་བས་པར་འཛོལ་ཡོད། ཏར་ཀྲོའུ་
མཚོ་ཁྱུག་མཚོ་བཀལ་ལྷུགས་ཟམ་ནི་ཅང་སུའུ་ནན་མུང་ནས་གྲེ་ཅང་ཉིང་པོ་ཨོ་བར་གྱི་རྒྱར་བརྟན་ལྷུགས་ལམ་གྱི་ཆོད་
འཛིན་རང་བཞིན་གྱི་ལས་གྲུ་ཞིག་ཡིན་པ་དང་ཁྱོད་ཡོངས་ཀྱི་རིང་ཆོད་ལ་སྤྱི་ལོ་29.2ཡོད། འདི་ནི་རྩ་དྲུ་མཚོ་ཁྱུག་
མཚོ་བཀལ་ལྷུགས་ཟམ་གྱི་གྲུ་ལམ་བྱང་མའི་ཟམ་གདན་འདིང་ཡུལ་ཡིན་པ།

རྒྱ་བོད་དར་རྒྱུ་མཚོ་འབྲེས་པའི་འདམ་རའི་གྲོང་ཁྱེར།

↑ ཟུ་རྒྱ་དང་པོ་རྟའེ་རྒྱ་མཚོ་འབྲེས་མདོར་ཆགས་པའི་“སྤྱོ་ཁམས་ཀྱི་རྩ་རྟིག་”ཅེས་འབོད་
པའི་རྩན་རྩ་དྲུང་དབྱིང་གྲོང་ཁྱེར་ལ་འདམ་ར་སྤྱི་ལོ་དོས་ལྷ་4567ཡིང་པས་འདམ་རའི་བསྐར་ཆ་ད་
41.6%ཟིན་ནས། གོ་ལ་རྩིལ་པོའི་“རྒྱལ་སྤྱིའི་འདམ་རའི་གྲོང་ཁྱེར་”ཁག་དང་པོའི་རྩ་སྤྱོད་ཡོད།
2024པོར། ཟུ་རྒྱ་རྩ་ཆོར་བབས་པའི་དུས་བྱ་འཛོལ་སྤྱོད་ཁྱེར་(འཛམ་གླིང་གྲུལ་བཞག་མིང་
ཐོའི་)ནང་རྒྱུད་དེ་རྒྱ་བོད་དར་རྒྱུ་མཚོའི་གྲོང་ཁྱེར་དེའི་སྤྱོ་ཁམས་རིན་ཐང་གོ་ལ་རྩིལ་པོར་སྐད་གྲགས་
ཆོད་པ་རེད། འདི་ནི་རྩན་རྩ་དྲུང་ཟུ་རྩའི་རྩར་གྲགས་ཁྱེར་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་རིམ་པའི་རང་བྱུང་སྤྱང་སྦྲོང་
ཁྱེར་དུ་དགྲན་སྒྲུལ་དུ་ཡོང་བའི་དུས་བྱ་འབྲུར་ལྷིང་བྱེད་བཞིན་པ།

ཆ་ན་ཞིབ་བདེན་པས་ཡང་ཆེ་བརྒྱབས། ཆ་ན་ཅལ་རྩས་པས་ས་གཙང་བྱུང་།

(པར་རིས་དང་པོར་མཐུད།)

ཡའོ་ཐན་རྩ་དྲུ་གིས་ངོ་སྤྲོད་བྱས་དོན། “ཁྱིམ་ས་འཇུག་ས་
སྟོན་ལ་འཛིག་པ་དང་ཆོན་ཅལ་གྱིས་གཡས་གཞིགས་གཡོན་
འདེགས་བྱས་ནས་དེ་གཉིས་པན་རྒྱུན་གཅིག་ལ་གཅིག་བརྟན་བྱེད་
དགོས་ཀྱི་ཡོད་” ཞིང་གིས། ཆོན་རིག་རྟོག་ཞིབ་གྱི་གྲུབ་འབྲས་ལ་
བརྟན་ནས་《བོད་རང་སྤྱོད་སྤོངས་ཀྱི་འབྲུགས་རོམ་སྤྱང་སྤོངས་སྤོངས་
ཡིག》དང་དོས་སུ་ལག་བསྟར་བྱས་པ་དང་མིག་སྤྲེད་《བོད་རང་སྤྱོད་
སྤོངས་ཀྱི་(མཚོ་བོད་ས་མཐོའི་སྤྱོ་ཁམས་སྤྱང་སྤོངས་བཅས་
ཁྱིམ་ས)》དོན་འབྲེལ་བྱེད་པའི་ཞིབ་སྤྲོལ་ལག་བསྟར་དོན་འབྲེལ་ལ་
སྤུལ་འདེད་གཏོང་བཞིན་ཡོད་ཅེས་བཤད།

ཆོན་རིག་གི་འདེགས་སྦྲེད་ནི་ཁྱིམ་ས་འཇུག་ས་ཀྱི་རིམ་ངོས་
ཁོ་ན་ཙམ་ཟིན་པ།

2023པོའི་ཟླ་9ཚེས་10ཉིན་“2023པོའི་བོད་སྤོངས་གནས་ལུགས་
ལྷུགས་འབར་བའི་སྤོངས་སྤྲེགས་”ཐོག་ཡོན་རྩི་ཡའོ་ཐན་རྩ་དྲུ་གིས་
《བོད་སྤྱོད་ནས་སྤྱང་སྤོངས་བར་གྱི་ཆོན་རིག་འཛོལ་ཞིབ་——མཚོ་
བོད་ཆོན་རིག་རྟོག་ཞིབ་ཀྱི་བཟུལ་ལམ》ཞེས་འགོ་བརྒྱུད་དུ་འཁོད་
པའི་གཙོ་དོན་སྟན་འཇུག་འཇུག་ས་མཚོ་བོད་ཆོན་རིག་རྟོག་ཞིབ་ཀྱི་
ཐོན་ཁུངས་བོད་སྤྱོད་ནས་སྤྱོ་ཁམས་སྤྱང་སྤོངས་བར་གྱི་མ་དབའི་
འབྲུར་ཐོག་གི་རིམ་ཐུན་པའི་ངང་གསལ་འགྲེལ་བྱས་ཏེ། མཚོ་
བོད་ས་མཐོའི་སྤྱོ་ཁམས་སྤྱང་སྤོངས་དང་སྤྱོ་ཁམས་ཤེས་དཔལ་གྱི་
མཐོས་འཇུགས་པར་ཆོན་རིག་གི་འདེགས་སྦྲེད་བྱས་པ་རེད།
“ཁྱིམ་ས་འཇུག་ས་འགན་སྲུང་ནས་ལག་ལེན་འཛོལ་ཞིབ་
བྱེད་པའི་བར་ང་ཚོས་ཐོག་མཐའ་བར་གསལ་དུ་ཆོན་རིག་གི་
གྲངས་གཞི་གཞི་འཛིན་སར་བྱས་ནས་མཚོ་བོད་ས་མཐོའི་སྤྱོ་
ཁམས་ཤེས་དཔལ་གྱི་མཐོས་འཇུགས་པར་འདེགས་སྦྲེད་བརྟན་པོ་
བྱས་ཡོད་”ཅེས་ཡའོ་ཐན་རྩ་དྲུ་གིས་མཚོ་བོད་ཆོན་རིག་རྟོག་ཞིབ་
བྱེད་མཁན་མི་རབས་འགའི་བརྟན་སྤྱང་དང་འགན་འཁུལ་འཁུར་
ཚུལ་བཤད་པ་རེད།

རྒྱ་མཚོ་ལ་ཞིབ་དང་སྤྲན་དབྱེ་ཞིབ་བྱས་ནས་ས་

མཐོའི་སྤྱོ་ཁམས་ཀྱི་སྤྱོ་བའི་གསང་བ་བརྟོལ་བ།

མཚོ་བོད་ཆོན་རིག་རྟོག་ཞིབ་ཐེངས་གཉིས་པར་རྒྱ་དང་།
སྤྱོ་ཁམས། མའི་རིགས་ཀྱི་བྱེད་སྤྱོད་བཅས་ལྟེ་བའི་གྲོས་གཞི་ཆེན་པོ་
གསལ་ལ་དམིགས་ནས་དུ་མི་ཆོས་དཀའ་བ་དུ་མཁུའུ་དུ་བསད་དེ་
ཞིབ་འཇུག་གཏིང་ཟབ་བྱས་ནས་ཞིབ་ཅིང་བདེན་པའི་གྲངས་གཞི་
རེ་རེས་ས་མཐོའི་སྤྱོ་ཁམས་འབྲུར་ཐོག་གི་ངོ་མཚར་ཆེ་བའི་གསང་
བ་བརྟོལ་ནས་གོ་ལ་རྩིལ་པོའི་གནས་གཞིས་འབྲུར་ཐོག་ལ་ཁ་
གཏད་གཙོག་པར་ཀྱང་གོའི་ཆོན་རིག་གི་གཞི་འཛིན་ས་བརྟན་པོ་
མཐོ་འདོན་བྱས་ཡོད།

བོད་ལ་རང་རྒྱལ་གྱི་རྒྱ་ཁྱོན་ཆེ་ཤོས་ཀྱི་འབྲུགས་རོམ་ཡོད་པ་
དང་སྤྱི་ལོ་དོས་ལྷ་ཁྱི་3ཙམ་གྱི་འབྲུགས་རོམ་གྱིས་རྒྱལ་ཡོངས་
འབྲུགས་རོམ་བརྟོམས་འཕོར་གྱི་48%བཟུང་ཞིང་། འབྲུགས་
རོམ་དེ་དག་ནི་རྒྱ་བོ་གལ་ཆེན་ཞིག་ཡིན་པ་མ་ཟད། འབྲུགས་རོམ་
བརྒྱད་སའི་གོ་ལའི་ལོ་ངོ་ཁྱི་བརྒྱ་ཡི་ཁོར་ཡུག་འཕོ་འབྲུར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་
དེ་བས་ཀྱང་ཟིན་ཐོར་བཞོད་ཡོད།

“མཚོ་བོད་ཆོན་རིག་རྟོག་ཞིབ་ཐེངས་གཉིས་པས་2024
པོར་རྒྱ་གསོག་མཐོ་སྤྱོད་སྤྱང་སྤོངས་བྱེད་པ་སྤྱོ་ འབྲུགས་རོམ་
གཅིག་དང་། མཚོ་གཉིས། གཙོང་པོ་གསུམ་བཅས་ཀྱི་ཆོན་རིག་
རྟོག་ཞིབ་དུ་སྤྱོད་བྱུབ་འབྲས་ཐོབ་པའི་ངང་སྤེལ་བ་དང་། ང་ཚོས་
དུ་རྟོགས་གངས་རི་འབྲུགས་རོམ་ནས་མཚོ་བོད་ས་མཐོའི་འབྲུགས་
རོམ་མཐུག་ཤོས་རྟེད་པ་དེར་མཐུག་ཆོད་སྤྱོ་400ཡིང་པ་མ་ཟད།
ད་དུང་གོ་ལ་རྩིལ་པོའི་རི་ཁྱལ་གྱི་འབྲུགས་སྤྱིང་གསོར་འཕེགས་
ཆད་ཞིབ་ཀྱི་ཟིན་ཐོ་རིང་ཤོས་ཡིན་པའི་སྤྱོ་324བརྟོད་ཡོད་”ཅེས་
འབྲུགས་རོམ་དང་ཁོར་ཡུག་འབྲུར་ཐོག་རྟོག་ཞིབ་དུ་ཁག་གི་དུ་
དཔོན་ཀྱང་གོ་ཆོན་རིག་ཁང་མཚོ་བོད་ས་མཐོའི་ཞིབ་འཇུག་ཁང་
གི་ཞིབ་འཇུག་པ་ཁྱུས་པའི་ཆོན་གྱིས་བཤད་པ་དང་། ཞིང་གིས།
འབྲུགས་སྤྱིང་གི་མ་དབའི་ཆ་ཆེན་དེ་དག་གིས་སའི་གོ་ལའི་ཁོར་ཡུག་
འབྲུར་ཐོག་ཁུངས་འདེད་བྱེད་པར་འགག་ཆའི་ཁུངས་སྤྱོ་མཐོ་
འདོན་ཐུབ་རྒྱ་རེད་ཅེས་བཤད་པ་རེད།

སྤྱོ་འདུས་ཞིབ་འཇུག་ཁྱེར་ཁོངས་སུ། ཆོན་རིག་རྟོག་ཞིབ་
དུ་ཁག་གིས་ཀྱང་སྤྱོ་འབྲས་གཞིངས་སུ་ཐོན་པ་བརྟོད་ཡོད། “ང་
ཚོས་རང་བདག་གིས་ཞིབ་འཇུག་གསར་སྤེལ་བྱས་པའི་ཀྱང་གོའི་
རྒྱུད་ཁམས་ཆེན་པོའི་སྤྱོ་འདུས་ཆོད་དཔག་ལ་ལག་ཐོག་མ་ཡིན་
པའི་གངས་དཀར་དཔེ་དབྱིབས་ལ་གོ་ལ་རྩིལ་པོའི་སྤྱོ་འཆར་
གཞིའི་དཔེ་རྟགས་ར་འཕྲོད་ཐུབ་པ་དེས་མཚོ་བོད་ས་མཐོའི་
སྤྱོ་གཏོར་ཡོང་ལ་གནད་འཁེལ་དབྱུད་དཔོག་བྱ་རྒྱུར་ཆོན་རིག་
གི་འགན་ལེན་བྱས་པ་དང་། རྒྱལ་སྤྱིའི་སྤྱོ་གཏོར་ཡོང་ལ་དབྱུད་
དཔོག་བྱ་རྒྱུར་ཀྱང་གོའི་ལེགས་སྤྱོས་སྤུལ་ཡོད་”ཅེས་ཡའོ་ཐན་རྩ་དྲུ་
གིས་ངོ་སྤྲོད་བྱས།

མཚོ་བོད་ཆོན་རིག་རྟོག་ཞིབ་ཐེངས་གཉིས་པ་ལས་ཤེས་
རྟོགས་བྱུང་བར། མཚོ་བོད་ས་མཐོའི་སྤྱོ་ཁམས་མ་ལག་གི་ལོ་རེའི་
སྤྱོ་འདུས་དབྱུང་གཉིས་སྤྱོ་འབྲུར་རྒྱུ་དྲུང་ལྷ་1.2ནས་དྲུང་
ལྷ་1.4བར་ཟིན་པ་དེས་རྒྱལ་ཡོངས་སྤྱོ་ཁམས་མ་ལག་གི་ལོ་རེའི་
སྤྱོ་འདུས་ཀྱི་10%ནས་16%བར་ཟིན་ཡོད། མིག་སྤྱོད་མཚོ་
བོད་ས་མཐོའི་ལོ་རྒྱུར་གྱི་དབྱུང་གཉིས་སྤྱོ་འབྲུར་འབྲུད་ཆོད་
རྒྱུ་ནི་5500གཞིར་བཟུང་ཅིས་བརྒྱབ་ན། སྤྱོ་སྤྱོ་མ་ལོ་རེར་
རྒྱུ་ནི་6500ལས་བཀལ་ནས་རྒྱལ་ཡོངས་སུ་སྤྱོ་ཆོད་སྤོམས་སྤྱོར་
ཡོང་བར་ལེགས་སྤྱོས་སྤུལ་ཡོད།

མཐོ་འཕེགས་རྒྱུད་སྤྱོ་བྱས་ཏེ་ཆོན་རིག་རྟོག་ ཞིབ་ཀྱི་བྱས་ཐོན་རྒྱུ་རྒྱ་རྒྱུ་འབྲུག་སྤྱོད་པའི་སྤྱོ་ སྤྱོ་ཆོད་དབྱུང་ཆེ་དུ་བརྟུང་བ།

“ལོ་མང་རིང་དཀའ་བ་སྤྱད་པ་བརྒྱད། ང་ཚོར་ཆོན་རིག་
གི་སྤྱོད་དང་། སྤྱོ་ཆོད་སྤྱོད་ཀྱི་དབྱུང་ཁག་གི་སྤྱོད་བཅས་
ཀྱི་ཆོད་བཀལ་མང་པོ་བྱུང་ཡོད་”ཅེས་དང་། ཆོན་རིག་ཞིབ་འཇུག་
ཁྱེར་ཁོངས་སུ་སྤྱོ་ཆོད་རིག་རྟོག་ཞིབ་དུ་ཁག་གིས་ལོ་རེའི་རྒྱ་གསོག་
མཐོ་སྤྱོད་ཀྱི་འབྲུར་ཐོག་དང་། སྤྱོ་འདུས་རྩས་པར་ཆོད་སྤྱོར་
སྤྱོ་དངོས་སྤྱོ་མང་རང་བཞིན་སྤྱང་སྤོངས་ཀྱི་མའི་རིགས་ས་མཐོར་
འཕྲོད་ཚུལ། ས་མཐོའི་འབྲུར་འཕར་པན་འབྲས་སྟགས་ལྟེ་བའི་
གྲོས་གཞིར་དམིགས་ཏེ་འཛམ་གླིང་རིམ་པའི་གསར་གཏོད་སྤྱོད་
འབྲས་རབ་དང་རིམ་པ་ཐོན་ནས་གོ་ལ་རྩིལ་པོའི་མཚོ་བོད་ས་
མཐོའི་སའི་གོ་ལའི་མ་ལག་གི་ཆོན་རིག་ཞིབ་འཇུག་རྒྱུར་མཐུད་སྤྱོ་
ཞིང་བྱེད་བཞིན་ཡོད་ཅེས་ཡའོ་ཐན་རྩ་དྲུ་གིས་ངོ་སྤྲོད་བྱས།

དེ་དང་འདྲ་བར། རྒྱལ་སྤྱིའི་སྤྱོ་ཆོད་རིམ་ངོས་ནས་ཆོན་
རིག་རྟོག་ཞིབ་ལས་དོན་དེ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཕྱི་འབྲེལ་འཐབ་ཁུལ་དང་
མཉམ་འདྲེས་གཏིང་ཟབ་བྱས་ཏེ། 2020པོའི་“ཉི་མ་ལ་ལ་སྤྱོར་
བའི་”སྤོངས་སྤྲེགས་ཐོག་ཡའོ་ཐན་རྩ་དྲུ་གིས་ཆོན་རིག་སྤོངས་སྤྲེགས་
གཙོ་སྤྱོད་བྱས་པ་དང་འབྲེལ། གཙོ་དོན་གཏན་བཤད་བྱས་ནས།
རྒྱལ་ཁབ་དང་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཆོད་ཆོད་སྤྱོད་20ནས་ཡོང་བའི་ཆོན་རིག་
མཁས་ཅན་ཆོར་ཀྱང་གོའི་ལག་ལེན་དང་ཉམས་སྦྱང་འཉམ་སྦྱང་
བྱས་ནས་ཐྱུགས་ཁག་གིས་ས་ཁོངས་ཀྱི་གནས་གཞིས་ཀྱི་འབྲུར་ཐོག་
ལ་ཁ་གཏད་གཙོག་པའི་གོ་ལ་རྩིལ་པོའི་སྤྱོ་ཆོད་དངོས་འཛིན་
གཅིག་ཀྱང་ཡོང་བར་སྤུལ་འདེད་བརྟུང་ཡོད།

ད་ཆ་མཚོ་བོད་ཆོན་རིག་རྟོག་ཞིབ་ཐེངས་གཉིས་པའི་དུ་
ཁག་གིས་རྩས་སྤྱོད་རྒྱ་བརྟོན་ནས་ས་བབ་ཆེས་མཐོ་བའི་
ཆོན་རིག་རྟོག་ཞིབ་ཐད་འཛམ་གླིང་གི་ཟིན་ཐོ་མང་པོ་བརྟོད་དེ།
འཛམ་གླིང་རིམ་པའི་གསར་གཏོད་རང་བཞིན་གྱི་ཆོན་རིག་རྟོག་
ཞིབ་བྱེད་སྤྱོད་ཆོད་ཤིང་བརྟུགས་ཡོད།

“འདིས་མའི་རིགས་ཀྱིས་མཚོ་བོད་ས་མཐོའི་ཁོར་ཡུག་
འབྲུར་ཐོག་ལ་ངོས་འཛིན་གསར་པ་གཏོང་བའི་དུ་གཏོར་ཐུབ་པ་
མ་ཟད། ‘0ནས་1བར་’ ཀྱི་འཛམ་གླིང་རིམ་པའི་གསར་ཆོས་སྤྱོད་
འབྲས་ཆོད་བཀལ་ཡོང་བར་སྤུལ་འདེད་གཏོང་ཐུབ་”ཅེས་ཡའོ་
ཐན་རྩ་དྲུ་གིས་བཤད་པ་དང་། ཞིང་གིས་སྤྱོ་རྒྱ་བརྟན་པོས་“ང་
ཚོས་ཞིབ་འཇུག་གི་ཁྱེར་ཆོད་དང་། གཏོར་ཆོད་
བཅས་སུ་མཐུད་རྒྱ་སྤྱོད་བརྟུང་སྤྱོད། ཁྱེར་ཁོངས་དའི་ནང་རང་
རྒྱལ་གྱི་རྒྱལ་སྤྱིའི་ཆོན་ཅལ་གྱིས་རྒྱུན་དང་སྤྱོད་ཆོད་དབང་
རྒྱུན་མཐུད་ཆོད་དུ་བརྟུང་ནས་འཛམ་གླིང་ཐོག་གི་དག་ཞིང་མཐའ་